

i dyre Domme, ikke i større Maalestof udstede ny personelle Privilegier. Naar man nu siger til dem, man tidligere har vist dette Hensyn: Vi tage eders Privilegium fra eder om 50 Aar, I maa altsaa se at faa eders Henge ind i Mellemtiden, eller ogsaa gaa I derfra som Tiggere, saa forekommer det mig, at man ikke kan vente andet, end at der maa blive vist endnu mere Hensyn over for de reelle Privilegier i disse 50 Aar, og at det vil blive udstedt endnu færre personelle Bevillinger, hvorved der altsaa Net ikke vil være bundet noget, medens Tilstanden i de første 50 Aar uden Tvivl snarere vil blive værre. (Modsigelse). Ja, nu kan det ærede Medlem jo senere forklare Sagen. Det er jo ogsaa et Spørgsmaal, om man uden videre kan gøre det. Den Slags radikale Forslag forekommer mig kun at kunne motiveres ved Nødvendigheden. Nødvendigheden er alles Herre, og hvis det var umuligt at løse Spørgsmaalet paa en naturlig og god Maade uden at stride til radikale Foranstaltninger, saa maatte man vel paa en eller anden Maade stride til disse; men det er det, der ikke paa nogen Maade er bevist. Det ærede Medlem anfører som Proccedens, at man ophævede Mølle- og Maletvangen i Halvtredserne med kun 10 Aars Respit. Dertil er for det første at bemærke, at hvad man saaledes gør under revolutionære Luftninger, er det ikke givet, at man ogsaa vil gøre under almindelige Forhold, og der skete jo forskellige Ting i og efter 1848, som man i den daglige Statshusholdning ikke vil anerkende som fuldstændig korrekt at gaa til, hver Gang det konvenerer. Der er desuden en væsentlig Forskel til Stede, som jeg haaber det ærede Medlem vil indrømme. Naar man den Gang sagde til dem, der havde Ret til Maling og Vagning, at deres Privilegier vilde falde bort om 10 Aar, og at om 10 Aar ikke blot de, men ogsaa alle andre maatte have Lov til at drive det samme Erhverv, saa gav man altsaa ogsaa dem Lov til for Fremtiden at drive disse Erhverv, man tog blot Eneretten fra dem; og det er noget helt andet end ogsaa at tage Retten fra Apotekerne; det er en væsentlig Forskel. Vil man herimod indvende, at man skadede disse Folk mere, end man vil staa Apotekerne, da man giver dem 50 Aar, saa er det en ret praktisk Indbending, men formelt, juridisk om man vil, er der ikke Spørgsmaal om, at der er en meget væsentlig Forskel paa ikke blot at ophæve en Eneret, men ogsaa en reel Ret. Naar den sidste ærede Taler nævnte Nalegaardsrätten som noget, der ogsaa fra forskellige Sider opfattes som

en Eneret, og nævnte, at man dog ogsaa fra Lovgivningsmagtens Side har Ret til at begrænse den paa forskellige Maader, saa vil jeg hertil bemærke, at der ikke er nogen, der har ment, at man kan fratage Rysteieren Retten til selv at fiske uden for sin Strand uden at give ham Erstatning, og det vilde være ret analogt med, hvad der her er foreslaet. Det er ikke saa lige at sige, at om 50 Aar falde disse Privilegier bort, og saa maa der ikke længer drives Apotek i disse Ejendomme, skønt der indstaar i disse Ejendomme i Prioriteter 13 Millioner Kroner, hvoraf $5\frac{1}{2}$ Million Kroner ere offentlige Midler. Ja, man kunde ganske vist gradvis trække disse Midler tilbage, men jeg tror, man vil indrømme, at det er en ret radikal Foranstaltning, som kun kan motiveres ved, at der opnaas noget meget væsentligt; og hvad opnaas der saa derved? Jo, jeg har allerede nævnt, at i de første 50 Aar vil Tilstanden sandsynligvis blive værre, og dernæst er det et Spørgsmaal, hvad der overhovedet vil opnaas her i Landet ved at forlade det blandede System, vi nu have, naar man notabene gaar frem ad den rette Vej for Fremtiden, og det var dog egentlig det, der skulde godtgøres. For mig staar det saaledes — jeg indrømmer, det kommer an paa, hvilket Udgangspunkt man har — at det er heldigt at have forskellige Former. Derfor sætter jeg Pris paa Statsdrift i visse Tilfælde, og for Privatdrift i andre Tilfælde og mener, at det er uheldigt, naar man paa den ene Side vil have det private Initiativ til at forvinde fuldstændig, saaledes som Socialisterne ønske det, medens man fra anden Side, fra Manchestermændenes Side, om jeg maa bruge dette Udtryk, vil have alt overladt til det private Initiativ og fuldstændig undervurderer Statens Opgave. Det er en Støns-sag, hvor man vil trække Grænsen, men det, der forekommer mig sikkert, er, at med den Samfundsordning, med den Udvikling, som vi have, er det heldigt, at alle Parter ster lige Ret i saa Henseende. Det er heldigt, at man har forskellige Former for den samme Virksomhed, saa at der f. Eks. for Apotekernes Vedkommende er Læslighed for den unge Farmaceut til at faa et personligt Privilegium, ligesom det er godt, at der gives gamle Apotekergaarde, som have fulgt med Tiden og udviklet sig, ere bleve Mønstre for andre, og som staa mere uafhængige af Statsmagten og ikke ere stillede som Apotekere med personligt Privilegium, der staa som Tjenere for Sundhedskollegiet og ikke kunne eller tør eller maa have nogen selvstændig Mening lige over for et Kollegium, som skal fastsætte Taksterne, hvoraf deres Ve og Vel er ganske